

IMPACTUL REVOLUȚIEI ÎN AFACERI MILITARE ASUPRA MANAGEMENTULUI INTEGRAT AL RESURSELOR DE APĂRARE

Colonel (r) prof.univ.dr. Lucian STĂNCILĂ¹

Locotenent colonel drd.ENE VASILE²

Abstract

Defence and security fields in Europe and North America evolved starting with the '90s influenced by the rising new threats to security and multiplying of old ones. NATO has been playing a major part in reducing the security threats to its member countries and in promoting international stability and security. At the end of the '90s EU also has started developing its own defense and security dimension as a reaction to immediate or longer term threats and as a means of consolidating its economic and political stance on the international arena. Since NATO and ESDP share common areas of action - defense and security – and members, a quest for synergies have started ever since EU launched its policy in this field. The fluid nature of threats, the increasing interdependencies highlight that the interests of both organisations and of their members is to build upon institutional convergences and avoid competition.

Introducere

Permanenta transformare militară a NATO este necesară ca răspuns direct la provocările și la amenințările tot mai complexe apărute în mediul strategic, în mod deosebit în ultimii zece ani. Acest proces este susținut permanent de necesitatea crescândă ca forțele Alianței să fie multinaționale și intercategorii (Joint), dislocabile oriunde și oricând este necesar, coerente din punct de vedere al interoperabilității. Astfel, este necesar ca NATO să dispună de capacități care să-i permită să extindă numărul și felul operațiilor pentru care ar putea fi solicitată, într-o arie geografică lărgită față de granițele tradiționale.

¹ Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

² Unitatea Militară 01650 București.

Interesele și obiectivele de securitate ale statelor europene nu sunt generatoare de stări conflictuale, mediul de securitate fiind influențat pozitiv de procesele de integrare europeană și euroatlantică, de extinderea comunității statelor care împărtășesc și promovează valorile democrației și economiei de piață, de adâncirea colaborării regionale. Riscurile apariției unei confruntări militare tradiționale pe continentul european s-au diminuat semnificativ. Totuși persista fenomene de instabilitate și criză la nivel subregional și tendințe de fragmentare, marginalizare sau izolare a unor state. Țări din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est se confruntă cu dificultăți economice, sociale și politice asociate procesului de tranziție spre societatea bazată pe principiile democrației și ale economiei de piață, care pot genera destule riscuri la adresa securității statelor din regiune.

Sub impactul revoluției științifico-tehnice și ca urmare a unor (determinări de natură multiplă (economice, politice, juridice, sociale, ecologice etc.) actualul tip de război și esența sa - confruntarea armată violentă, treptat va dispărea din cadrul relațiilor interstatuale.

Imaginea dominantă a societății industriale de peste 100 de ani se modifică datorită apariției așa-numitei societăți informaționale. Efectele acestora asupra modului de a purta un război sunt tot mai puțin previzibile în cadrul actual de gândire militară. Dezvoltarea tehnologiei informației va schimba atât de puternic natura viitoarelor confruntări, încât va determina apariția unor doctrine și strategii noi, derivate din alte structuri militare, alte moduri de purtare a războiului. Progresele în tehnologia informațională vor determina schimbări fundamentale în modul de abordare, organizare și ducere a oricărui gen de conflict. Managementul eficient al resurselor umane, financiare, materiale etc., necesitatea coroborării acestora într-un sistem integrat, devin în condițiile actuale deziderate majore ale cercetărilor militare în domeniu. Astfel, abordări conceptuale moderne cum ar fi revoluția în afaceri militare sau managementul integrat al resurselor de apărare, vor face parte din vocabularul militar contemporan dar, vor deveni și parte activă a procesului de transformare a sistemului militar românesc.

Revoluția în afacerile militare în procesul de transformare

Revoluția în afacerile militare a devenit un concept cheie în gândirea strategico-militară americană începând cu anii '90. De fapt, „antecedentele” acestora se regăsesc în revoluția tactică a sovieticilor, care încercau să definească mutațiile produse în conceptul lor de apărare, în organizarea lor militară, ca și în doctrinele lor prin apariția armelor nucleare și a rachetelor. Sovieticii puneau accentul pe dezvoltarea tehnologică, pe componentele tehnice ale luptei, pe armament și mai puțin pe posibilitatea adaptării doctrinei de întrebuințare a tehnicii și armamentului la inovațiile tehnologice.

Conceptul american al revoluției în afacerile militare a apărut într-un context strategic conturat de o dublă revoluție – cea a informației și cea a

globalizării, din necesitatea adaptării strategiei militare americane la noul mediu de securitate. De fapt, ca să putem vorbi de o revoluție, trebuie să avem o schimbare de fond în doctrină și în organizare. Tocmai de aceea, nu putem spune că avem o revoluție în afacerile militare dacă ea nu e precedată și de o transformare socială, pentru că, deși în denumire, conceptul surprinde termenul „militar” nu este totuși un fenomen rezervat elitei militare, ci are ca bază chiar ansamblul societății în care se dezvoltă. Stricto sensu, termenul de „revoluție” se aplică schimbărilor tehnologiei, descoperirile revoluționând efectiv lumea, implicit și războiul. În acest sens, Toffler spunea că o revoluție militară se produce numai atunci când se ivește o nouă civilizație, spre a o sfida pe cea existentă. Astfel, el vorbește de „subrevoluții”³ – adică, nu facem decât să adăugăm alte elemente, să creăm alte combinații de elemente vechi în cadrul unui scenariu existent.

Revoluția în afacerile militare a cunoscut multe cicluri și multe etape, care au depins de marile descoperiri științifice și de implementarea lor în domeniul militar, de apariția mijloacelor de luptă performante care au determinat mutații substanțiale în conceperea și ducerea războaielor.

Recentele descoperiri în domeniul armamentelor, culegerea informațiilor prin satelit, dirijarea prin infraroșu, prin laser, microunde și GPS, crearea și folosirea armamentului de înaltă precizie, a sistemelor integrate de arme, au reușit să creeze o nouă imagine a fizionomiei teatrului de război și se poate preconiza că, pe viitor, acest impact tehnologic va fi instantaneu.

O revoluție în afacerile militare are drept condiție sine qua non o schimbare instituțională profundă, ceea ce, fundamental, pragmatic înseamnă profesionalizarea forțelor și modularitatea acestora, integrarea noilor tehnologii ale informației în sistemele de arme existente. Context în care serviciile armate sunt nevoite să se schimbe la toate nivelurile, simultan, de la tehnologie și cultură până la organizare, strategie, tactică, instrucție, doctrină, logistică.

Această realitate l-a determinat pe generalul John Shalikashvili să publice, în 1996, un document intitulat Joint Vizion (JV 2010), prin care subliniază că, în revoluționarea modalităților de ducere a războiului, contează tehnologia, dar și calitatea comandamentului, a personalului, a structurilor organizaționale și a conceptelor operaționale. Marile tendințe ale evoluției tehnologiei, după opinia fostului șef al Statului Major Întrunit al Forțelor Armate Americane sunt următoarele: precizia lovirii la distanță cu toată gama de vectori; un evantai larg de efecte, de la neutralizarea la distrugerea țintelor protejate; tehnologii care să asigure invizibilitatea și o bună mascare a forțelor proprii; sisteme de informații și de integrare a sistemelor.

³ Cf. Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, București, 2000.

Generalul american arată că JV2010 se sprijină pe patru noi concepte operaționale: manevra dominantă, angajarea de precizie, protecția integrală și logistica în rețea. Fiecare dintre ele traduce în teorie o realitate guvernată de impactul tehnologic, de revoluționarea armamentelor și sistemelor de informații și de comunicații și deschide noi direcții de transpunere în practica beligeranței, în strategia operațională.

Manevra dominantă vizează modalitatea de a identifica, alege și categorisi obiectivele, de a stabili centrele gravitaționale ale dispozitivului inamic și de a lovi foarte precis, de câte ori este nevoie, combinarea acțiunilor informaționale (de război informațional) cu cele spațiale, aeriene, navale și terestre, transportul rapid al forțelor și mai ales al mijloacelor necesare, alegerea tipului de acțiuni care se pretează cel mai bine lovirii simultane a punctelor sensibile ale inamicului și obținerii succesului planificat.⁴

Astfel, prin promovarea unor idei cheie reieșite din practică, a fost deschis un nou orizont atât teoriei cât și practicii militare, fiind continuate și transformate în capacități de acțiune și de reacție pentru forțele interarmate. În acest sens, au fost corelate politicile cu strategiile mijloacelor și forțelor în raport de performanțele științifice și tehnice la care s-a ajuns și de calitatea sistemelor de comunicații.

În opinia unor gânditori de marcă ai științei militare românești, o revoluție în afaceri militare poate fi definită ca fiind „impactul unei sau unor anumite tehnologii revoluționare și al unor doctrine adecvate care să pună în valoare la parametrii optimi aceste tehnologii asupra spațiului de luptă și asupra fizionomiei războiului în ansamblul său, atunci când aceste noi descoperiri științifice sunt utilizate în război.”⁵

Revoluția provocată de computer, stimulată de mondializarea accentuată a comunicației și favorizată de micșorarea, în proporție geometrică, a ecartului dintre faza de descoperire (prin cercetare științifică) și cea de aplicare, a realizat un salt impresionant în acest domeniu.

Urmând acest raționament, este de așteptat ca RMA să aducă mutații substanțiale îndeosebi în strategia forțelor, în cea a mijloacelor și evident în strategia operațională. Într-o primă etapă deciziile vor fi luate în ore, minute și chiar în secunde, centrele vitale inamice vor fi lovite prompt, instantaneu, prin surprindere, de la mare distanță, manevra dominantă va conecta într-un spațiu fluid, un sistem integral (un sistem de sisteme) de cercetare-informare-lovire care-l va pune pe adversar în imposibilitatea de a reacționa eficient. Acesta este efectul tehnologic în spațiul strategic imediat al RMA căruia, pe plan acțional, îi corespunde războiul disproporționat, de regulă noncontact.⁶

⁴ Cf. Mureșan, M., Stăncilă, L., Enache, D., *Tendențe în Evoluția teoriei și practicii războiului*, Editura Universității de Apărare „Carol I”, București, 2006, p.30

⁵ Frunzeti, T., *Soluționarea crizelor internaționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006, p.90.

⁶ Cf. Mureșan, M., Stăncilă, L., Enache, D., *Op. cit.*, p.36

Pentru Armata României, implementarea conceptui noii revoluții în afaceri militare are o mare importanță. Armata noastră este în curs de a-și adapta și chiar remodela strategia pe coordonate euro-atlantice și, în acest cadru, de a-și redefini și reactualiza conceptele sale strategice, însușindu-și-le, totodată pe cele noi.⁷

Cartea de vizită a unei revoluții în afacerile militare se prezintă sub forma unei triade: tehnologie – doctrină – organizare, sinergia acestora definind o nouă manieră în ducerea unui război și oferindu-i inițiatorului un avantaj considerabil asupra potențialilor săi inamici. Din punctul de vedere al doctrinei, accentul se pune pe interoperabilitatea interarme și multinațională, în timp ce, la nivel organizațional, cuvintele cheie sunt desfășurare de forțe, mobilitate, modularitate, descentralizare. Armatele trebuie să fie alcătuite din unități mai mici care se pot deplasa într-un timp relativ scurt, având la dispoziție un material de înaltă tehnologie, care să le permită să cunoască și să controleze spațiul de luptă.

Sintagma de afaceri militare vizează punerea de acord a doctrinei militare cu revoluția tehnico-științifică. Dar, în egală măsură, orice nouă descoperire științifică cu aplicabilitate în domeniul militar, are absolută nevoie pentru a se dezvolta, de un management performant, proactiv și dinamic al resurselor. În opinia noastră, managementul integrat al resurselor de apărare trebuie să răspundă cerințelor desprinse din noua revoluție în afaceri militare astfel încât, căutând soluțiile cele mai eficiente, adoptând cele mai fezabile proiecte, să demonstreze cu claritate legătura indisolubilă dintre cele două concepte. Ca membrii NATO și UE, plus provocările războiului asimetric, suntem obligați să ne adaptăm doctrina și managementul resurselor, la rezultatele și produsele revoluției în afacerile militare.

Managementul integrat al resurselor de apărare

Un sistem de management integrat este un model de management global care permite articularea ansamblului de activități ale unui organism într-un tot coerent. Este vorba de a integra în aceeași organizare procesele, exigențe interne și externe multiple: calitate, securitate, mediu înconjurător, exigențele legale și reglementare și alte rezultate ale sistemelor de referință proprii activității.

Gestionarea resurselor de apărare (umane, materiale și financiare) în cadrul Ministerului Apărării se realizează într-o abordare modernă, integrată. Esența acestui tip de management îl reprezintă conceptul de planificare integrată a apărării, care desemnează procesul de coordonare a dezvoltării și menținerii capabilităților specifice în scopul îndeplinirii obiectivelor politicii de apărare.

⁷ Ibidem, p.37

Pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare se stabilesc obiective specifice și priorități, corespunzător domeniilor planificării apărării, ariilor de interes (național, regional, NATO, UE etc.), precum și pe niveluri organizatorice. Toate aceste obiective specifice și priorități sunt armonizate în cadrul activității de planificare integrată a apărării.

Este de înțeles că managementul integrat nu este posibil în condițiile moderne fără existența unui soft și a unui hard performante care să apropie fluxul informațional neîntrerupt de ceea ce se întâmplă în războiul centrat (bazat) pe rețea unde inter-relaționarea, schimbul permanent și extrem de operativ de informații, conștientizarea personalului și creșterea vitezei de comandă conduc la eficiența și eficacitatea îndeplinirii misiunii. Sunt cu atât mai actuale aceste preocupări cu cât asistăm la o modificare a însuși războiului centrat (bazat) pe rețea în condițiile accentuării asimetriei, a extinderii perioadei post-conflict și a indispensabilității CIMIC (Civil-Military Cooperation), concept modern prezent în toate operațiile de stabilitate și care presupune existența unei baze de date unică și transparentă care să permită luarea deciziilor în timp real. Fluxul informațional neîntrerupt este una dintre premisele dintre cele mai importante ale realizării managementului integrat al apărării în sprijinul îndeplinirii cu succes a operațiilor multinaționale. Colectarea informațiilor, analizarea, propagarea și împărtășirea acestora va fi critică.

Aplicarea Sistemului de Planificare, Programare, Bugetare și Evaluare și a bugetării pe programe în Ministerul Apărării va căpăta valențe superioare, contribuind semnificativ la planificarea și utilizarea eficientă a resurselor, în funcție de obiectivele specifice și prioritățile stabilite, angajamentele asumate de România în cadrul NATO și UE și cerințele atingerii indicatorilor de performanță în cadrul evaluării sistemului de management. Colaborarea eficientă a structurilor implicate în managementul resurselor pentru apărare va determina elaborarea unor programe realiste din punct de vedere financiar, focalizate pe rezultate, asigurând controlul privind cheltuirea fondurilor, în condiții de transparență sporită.

O condiție deosebit de importantă dacă nu cumva fundamentală în realizarea obiectivelor managementului integrat al apărării corelat cu misiuni internaționale este interoperabilitatea managerială cu aliații. În aceste condiții se poate vorbi de existența unui veritabil sistem de sisteme astfel încât în momentul în care trebuie înglobate într-un sistem integrat unic să se poată realiza concomitența managerială.

Cerințele NATO în domeniul completării cu personal, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, costurile ridicate de susținere a trupelor în teatrele de operații, diferențele semnificative între nivelul tehnologic al echipamentelor militare din dotarea statelor avansate ale Alianței și echipamentele din dotarea Armatei României, la care se adaugă constrângerile materiale și cele din domeniul pregătirii, instruirii și învățământului, sunt

repere clar definite de care trebuie să se țină cont la stabilirea priorităților pe parcursul procesului de transformare și integrare.

Forțele militare aliate vor opera într-un mediu multilateral împreună cu alte țări și în strânsă cooperare cu o gamă largă de organizații internaționale, naționale și neguvernamentale. Viitoarele operații militare legate de alte inițiative informaționale, economice, sociale, legale și diplomatice, vor necesita să fie implementate într-o manieră măsurată, cooperativă.⁸

Încheiere

Transformările derulate la nivel intern sunt în strânsă legătură cu dezvoltările mediului de securitate și statutul țării noastre de membru NATO și UE, acestea determinând în mod implicit adaptarea structurală și conceptuală a instituției militare.

Pentru consolidarea rolului României în NATO și UE și dezvoltarea unui profil strategic adecvat în cadrul acestor organizații, de contributor la securitatea regională și globală, Ministerul Apărării continuă reforma organismului militar, pentru dezvoltarea unei capacități de apărare credibile, moderne și eficiente. De asemenea, este importantă perfecționarea mecanismelor de consolidare a controlului civil și democratic asupra armatei, în conformitate cu principiile și valorile democrației constituționale.

Statutul României de membru NATO implică armonizarea politicii naționale de apărare cu evoluțiile din cadrul NATO, iar o participare de substanță la dezvoltările conceptuale de la nivelul Alianței va consolida profilul țării noastre în formatul organizației. Un rol activ al României în cadrul NATO reprezintă o condiție esențială pentru promovarea intereselor naționale la nivel inter-aliat și integrarea preocupărilor de securitate ale României în procesul decizional al Alianței Nord-Atlantice. Consecvenți acestor principii, sistemul militar românesc este obligat să se înscrie în arcul de cerc trasat de noua revoluție în afaceri militare prin aplicarea permanentă a cerințelor și exigențelor managementului integrat al resurselor de apărare.

Politica de apărare a României, având ca bază obiectivul strategic de integrare deplină în organizațiile de securitate europene și euro-atlantice, se realizează prin întărirea relațiilor cu țările occidentale și consolidarea cooperării bilaterale și multilaterale cu țările din aria sa geografică, dar și prin alinierea la standardele impuse de noile tehnologii și doctrine uzitate de statele membre NATO. Revoluția în afaceri militare a generat apariția și folosirea unor concepte cum ar fi războiul bazat pe rețea (Network Centric Warfare) sau operațiile bazate pe efecte (Effects Based Approach Operation), concepte care determină noi abordări nu numai din punct de vedere doctrinar, dar mai ales, din perspectiva folosirii cu maximă eficiență a

⁸ „Strategia de Transformare a Armatei României”, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major General, București, 2005, www.mapn.ro/strategie_transformare.doc

resurselor aflate la dispoziție. Cultura unui management eficient al resurselor într-un sistem integrat trebuie să răspundă cu promptitudine cerințelor impuse de produsele teoretice și practice ale noii revoluții în afaceri militare.

Considerăm că, cercetarea științifică în domeniile securității, politicii de apărare, dar și în domeniul managementului integrat al resurselor de apărare, are ca scop elaborarea de analize, studii, programe, expertize, documentare și scenarii necesare fundamentării deciziilor politico-militare, dezvoltarea unei culturi de securitate și apărare, realizarea schimbului de idei în cadrul comunității științifice naționale și internaționale în beneficiul integrării în structurile de securitate euro-atlantice. Revoluția în afaceri militare are în prezent, ca element caracteristic principal aplicarea noilor tehnologii ale informațiilor⁹, dar acesta trebuie susținut de construcția unui management eficient și integrat al resurselor de apărare, având ca scop declarat optimizarea relațională a elementelor componente ale celor două concepte.

Bibliografie

1. Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi*, Editura Antet, 2000
2. Frunzeti, Teodor, *Soluționarea crizelor internaționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006
3. General dr. Mureșan Mircea, general de brigadă (r.) dr. Văduva Gheorghe, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006
4. Mureșan, Mircea, Stăncilă, Lucian, Enache, Doru, *Tendințe în Evoluția teoriei și practicii războiului*, Editura Universității de Apărare „Carol I”, București, 2006, p.30
5. General Henault, *The CMC Agenda and the Challenges Faced by NATO and its Allies*, octombrie 2007
6. Philippe Braillard et Gianluca Maspoli, *La révolution dans les affaires militaires, – paradigms stratégiques, limites et illusions*, <http://www.diplomate.gouv.fr>
7. Alain Joxe, *Révolution dans les Affaires Militaires*, <http://www.ehess.fr>
8. xxx Legea nr. 473 / 2004 privind planificarea apărării
9. *Strategia de Transformare a Armatei României*, Ministerul Apărării Naționale, Statul Major General, București, 2005, www.mapn.ro/strategie_transformare.doc
10. Departamentul pentru Politica de Apărare și Planificare, <http://www.mapn.ro/diep>

⁹ Cf. Frunzeti, T., *Soluționarea crizelor internaționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006, pg.90.